

2011-04-11

Finansinspektionen
Box 7821
103 97 Stockholm

Förslag till allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden

FI Dnr 10-4628

Sammanfattning

- Ränteskillnadsersättning bör kunna beräknas genom interpolering även mellan en statsskuldsväxel och en statsobligation.
- I syfte att få "flyt i flödet" bör kreditgivaren och konsumenten innan dagen för förtidsbetalning kunna teckna ett för båda parter bindande avtal om ränteskillnadsersättningens storlek.
- Den ändrade principen för att beräkna ränteskillnadsersättning bör få genomgöras gradvis under hösten 2011 med ett slutligt genomförande senast vid årets slut.
- Kravet på att dokumentera kreditprovningen i läsbar och varaktig form bör strykas. Det enskilda institutet bör få bestämma på vilket sätt kreditprovningen bör dokumenteras.
- Det bör i vissa fall vara tillräckligt att hänvisa till resultatet av en s.k. kreditberäkningsmodell vid avslag av en kreditansökan.
- Det nya kravet på att lämna en kopia av de allmänna villkoren för krediten om kreditgivaren överlåter en kredit är för långtgående i förhållande till konsumentkreditlagen och konsumentkreditdirektivet.
- Den borttagna meningen om att kvittning mot kredittagarens skuld kan ske om uppdragsgivaren eller kredittagaren anvisat betalning till den senares konto bör vara kvar i det nya allmänna rådet.

Inledande kommentar

De allmänna råden är endast indelade i kapitel som kan sträcka sig över ett par sidor. Föreningen anser att kapitlen bör delas in i avsnitt eller paragrafer - på samma sätt som de nuvarande allmänna råden. Det skulle underlätta att hitta i och göra hänvisningar till de olika reglerna.

2 kap. Kreditgivning

Kreditprövning

I första stycket, tredje strecksatsen anges att en kreditupplysning bör inhämtas.

Detta överensstämmer i huvudsak med vad som anges i de nuvarande allmänna råden i avsnitt 3.2.1 i andra stycket, tredje strecksatsen. I det avsnittet framgår dock tydligt att kreditupplysning är ett av flera exempel på faktorer som bör beaktas vid kreditprövning.

Bankföreningen ifrågasätter om det finns tillräckligt stöd för inspektionen att nu skärpa skrivningen om att en kreditupplysning bör inhämtas mot bakgrund av de resonemang som förs i proposition 2009/102:42 Ny konsumentkreditlag. Där sägs (s. 54) "För att direktivets krav på att kreditprövningen ska grundas på tillräckliga uppgifter ska vara uppfyllt bör dock som regel gälla att uppgifter ska inhämtas dels från konsumenten, dels från en eller flera fristående källor. Det kan vara en kreditupplysning som innehåller relevanta och fullständiga uppgifter eller information som samlas ihop från andra källor."

Tillräckliga uppgifter om konsumentens ekonomiska förutsättningar bör således enligt den nya lagen kunna inhämtas på andra sätt än genom kreditupplysning. Det vore därför olyckligt om det så tydligt förordas att kreditupplysning inhämtas. Det går enligt föreningens mening utöver direktivet och har inget uttryckligt stöd i lagen. Det ska också beaktas att tekniken för kreditprövning successivt utvecklas och att kreditgivare inte bör behöva begära kreditupplysning om tillräcklig information om konsumentens betalningsförmåga finns hos kreditgivaren eller kan inhämtas på annat sätt.

Bankföreningen föreslår att strecksatsen utgår eller att det - i likhet med vad som är fallet i de nuvarande allmänna råden - tydligt anges att det är fråga om exempel på vad som bör beaktas vid en kreditprövning.

Dokumentation av kreditprövning

I förslaget till allmänna råd uppställs krav på att dokumentera underlaget i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form.

Bankföreningen invänder inte emot att krav på dokumentation uppställs. Föreningen vill erinra om att ett sådant krav finns i 8 kap. 3 § bank- och finansieringsrörelselagen enligt vilken kreditbeslut ska dokumenteras så att beslutsunderlaget redovisas och att kreditärendets hantering även i övrigt kan följas. Föreningen anser dock att kravet

på läsbar och varaktig form är alltför långtgående. Det enskilda institutet bör självt kunna göra bedömningen av på vilket sätt kreditprövningen bör dokumenteras.

Begreppet varaktig form definieras såväl i direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster som i konsumentkreditdirektivet och betaltjänstdirektivet. Med varaktig form avses i dessa direktiv till exempel pdf-filer, disketter, cd-romskivor, dvd-skivor och hårddiskar i persondatorer på vilka e-post kan lagras samt webbplatser, såvida de är tillgängliga för användning i framtiden under en tid som är lämplig för informationens syfte, och som tillåter oförändrad återgivning av den bevarade informationen.

Beträffande avtal med kunden samt information om ränteändringar finns det krav i lagstiftningen på att dokumentera i läsbar och varaktig form. Detta kan anses rimligt eftersom det är fråga om information som konsumenten själv tar del av samt har intresse av att bevara. Underlaget för kreditprövningen är däremot ett internt beslutsunderlag inom institutet. I dagsläget bevaras sådan information normalt i företagets databaser och kan lätt plockas fram. Skulle krav uppställas på att bevara informationen i varaktig form uppställs i praktiken ett formkrav om att spara informationen i ett visst format (se exemplen ovan) vilket vore olyckligt. Detta skulle för bankernas del innebära krav på systemändringar och skulle rent av kunna försämra sökbarheten i materialet. Det måste ges utrymme för det enskilda institutet att självt bedöma vilken lagringsmetod som är lämpligast ur bevishänseende. Vare sig direktivet eller konsumentkreditlagen uppställer några sådana formkrav kring dokumentationen. Föreningen ser inte heller att detta skulle kunna motiveras från något särskilt konsumentperspektiv eftersom detta är fråga om institutets eget beslutsunderlag. Av dessa skäl anser Bankföreningen att Finansinspektionen inte bör uppställa krav på varaktig form.

Bankföreningen önskar härutöver att Finansinspektionen förtydligar hur länge dokumentationen av kreditprövningen kan sparas vid avslag.

Underrättelse om nekad kredit

Enligt den nya konsumentkreditlagen ska kreditgivaren vid avslag informera om orsaken till att en kredit inte beviljas. I det allmänna rådet föreslår Finansinspektionen härtill att det inte är tillräckligt att endast ange resultatet av en s.k. kreditberäkningsmodell.

Bankföreningen håller med om att det är viktigt att kunder ges möjlighet att förstå varför en kredit avslås. Föreningen vill dock påtala att när det gäller enklare lån, som t.ex. kreditkort, är det i de flesta fall det värde som kreditberäkningsmodellen räknar fram som ligger till grund för beslutet. Det blir då nästintill ogörligt för kredithandläggaren att peka ut vilka enskilda faktorer som varit utslagsgivande.

Föreningen anser därför att det, när det är fråga om krediter som baseras på en mer eller mindre automatiserad hantering, ska finnas möjlighet att lämna ett snabbt besked om att krediten nekas på grund av resultatet i kreditberäkningsmodellen. Om konsumenten vill ha ytterligare information kan kunden självfallet vända sig till banken för ytterligare upplysningar. Det allmänna rådet måste också kunna fungera i en elektronisk miljö.

För andra mer komplicerade lån där det finns säkerhet i fast eller lös egendom, borgensåtaganden etc. är kreditprövningen självfallet inte lika automatiserad och kunden kan i dessa fall förvänta sig en mer utförlig förklaring.

Förenklad kreditprövning

Avsnittet som rör förenklad kreditprövning har inte förts över från det nuvarande allmänna rådet till det nya. Finansinspektionen har inte särskilt angett skälen för detta.

Bankföreningen anser emellertid att det även fortsättningsvis finns anledning att behålla detta undantag som gäller för kreditbelopp uppgående till högst 50 procent av prisbasbeloppet. Om möjligheten till förenklad kreditprövning tas bort får det konsekvenser framförallt för finansiering via återförsäljare/leverantörer, t.ex. de stora elvarukedjorna. Även kortkrediter skulle påverkas av detta. Det är vanligt att man vid förenklad kreditprövning kan använda någon form av scoringmodell, ta in uppgifter om inkomst samt en kreditupplysning.

Förenklad kreditprövning sker även när konsumenten redan är kund hos banken och banken redan innehar omfattande kredithistorik och uppgifter om kundens ekonomiska förutsättningar. I propositionen (se sid 55, andra stycket, sista meningen) finns fortfarande stöd för att kreditgivare torde kunna göra en mer förenklad prövning om kreditgivaren har tillräcklig information för att bedöma konsumentens kreditvärdighet. Kreditgivarens egen kredithistorik beträffande en kund är en stark och signifikant faktor vid kreditbedömning och ger en säkrare bedömning av kundens betalningsförmåga än vad t.ex. en kreditupplysning ger, eftersom denna kan innehålla inaktuell kreditinformation om kunden.

Att ta bort möjligheten till förenklad kreditprövning skulle få en stor inverkan på branschen och i slutändan på konsumenterna. Omkostnaderna för dessa produkter skulle även öka vilket slutligen även drabbar konsumenten. Beviljande av krediter i samband med inköp av kapitalvaror m.m. skulle sannolikt mer eller mindre omöjliggöras på grund av den administration och tidsutdräkt som en fullständig kreditprövning medför.

Förutsättningarna för att ha kvar undantaget för förenklad kreditprövning har inte ändrats sedan 1992 års lag. På sid 54 i propositionen anges att den tidigare regleringen om kreditprövning ligger i linje med direktivets reglering. Det anges vidare att den nya bestämmelsens syfte inte är att förändra regleringen utan snarare att precisera hur en kreditprövning är tänkt att gå till. Undantaget får inte någon större effekt för s.k. snabblån eftersom det fortfarande förutsätts att en kreditprövning sker, om än förenklad. Marknaden för snabblån kommer dessutom med största sannolikhet även fortsättningsvis stå under Konsumentverkets tillsyn.

Kreditlöfte

Ett kreditlöfte ska enligt förslaget till allmänt råd lämnas skriftligen till konsumenten.

Bankföreningen konstaterar att inspektionen har strukit formuleringen "eller i elektronisk form". Vi tolkar detta som att begreppet "skriftligen" inte utesluter elektronisk form utan att kreditlöftet även i fortsättningen kan lämnas på sådant sätt. Föreningen skulle dock föredra om inspektionen inledningsvis förtydligar att skriftligen inbegriper elektronisk form, för att undvika missförstånd kring detta. Det bör i sådant fall också förtydligas att skriftligen inte innebär krav på läsbar och varaktig form.

Kreditavtal

Överlåtelse av kredit

I det allmänna rådet uppställs krav på att lämna en kopia av de allmänna villkoren för krediten om kreditgivaren överlåter en kredit.

Bankföreningen invänder emot detta. Bara för att en kredit överlåts innebär det inte att det redan ingångna avtalet ändras. Enligt 28 § 2 st. i konsumentkreditlagen ska överlåtaren underrätta konsumenten om överlåtelsen, om inte överlåtaren har åtagit sig att även fortsättningsvis fullgöra de skyldigheter som följer av kreditavtalet. Det står endast att konsumenten ska underrättas *om överlåtelsen*. Det finns således inget lagstöd för en mer ingripande reglering.

Att införa nya krav på att skicka ut allmänna villkor innebär en omfattande åtgärd i form av ökad administrativ börda och massutskick i samband med överlåtelser av stockar. Detta förslag kan ifrågasättas, inte minst med tanke på att konsumentkreditdirektivet är ett fullharmoniseringsdirektiv. I remisspromemorian nämns inte heller skälen till varför det nya kravet införs. Ett förslag som innebär en så pass stor förändring jämfört med nuvarande hantering bör tydligt motiveras.

4 kap. Förtidsbetalning av bostadskrediter med bunden ränta

Finansinspektionen föreslår principer för dels lösen villkor, dels beräkning av ränteskillnadsersättning vid förtidsbetalning av bostadskrediter med bunden ränta. När det gäller ränteskillnadsersättning föreslår FI att instituten i första hand ska använda linjär interpolering för att fastställa jämförelseräntan.

Bankföreningen tillstyrker att FI i de nya allmänna råden förespråkar linjär interpolering som huvudprincip för att fastställa jämförelseräntan. Den oklarhet som hittills gällt i denna fråga har medfört att instituten använder olika beräkningsprinciper, något som varken gagnar konsumentintresset eller förtroendet för den finansiella sektorn.

Föreningen har dock några invändningar mot förslaget.

Vi anser att interpolering bör kunna ske inte enbart mellan två statspapper av samma slag utan även mellan två olika statspapper, dvs. mellan å ena sidan en statsskuldväxel och å andra sidan en statsobligation. Om sådan interpolering inte får ske ser vi det som en uppenbar försämring av tydligheten gentemot konsumenten eftersom jämförelseräntan i spannet mellan "längsta" växel och "kortaste" obligation i så fall beräknas enligt en annan princip än i andra spann. Enligt vår syn bör Finansinspektionens allmänna råd kunna innefatta interpolering även mellan statsskuldväxel och statsobligation med samma motivering som myndigheten använder för sin "kompletterande rekommendation", dvs. att det ökar förutsebarheten och tryggheten för konsumenten.

I det fall Finansinspektionen inte anser sig kunna rekommendera en mer fullständig interpoleringsprincip vill vi ifrågasätta följande text i det allmänna rådet:

"Om det inte finns tillgång till två statspapper av samma slag med kortare och längre löptid eller förfallotid än den återstående räntebindningstiden bör det statspapper användas som har den närmaste löptiden eller förfallotiden."

Enligt vårt synsätt borde denna undantagsregel, för att ligga i linje med konsumentkreditlagens bestämmelse, uttryckas som att närmaste statsskuldväxel ska användas när den återstående räntebindningstiden är kortare än ett år och närmaste statsobligationen när den återstående räntebindningstiden är ett år eller längre.

Vidare motsätter vi oss Finansinspektionens förslag när det gäller tidpunkten för att fastställa jämförelseräntan. Inspektionen föreslår att denna tidpunkt antingen ska vara a) den dag förtidsbetalning sker eller b) den tidigare dag som kreditgivaren och konsumenten avtalar om, men att alternativ b) inte bör tillämpas om alternativ a) är

mer förmånligt för kunden. En sådan bestämmelse leder till att ränteskillnadsberäkning alltid måste genomföras på förtidsbetalningsdagen, alldeles oavsett om kreditgivaren och konsumenten redan kommit överens om nivån på ränteskillnadsersättningen.

Bankföreningen driver tillsammans med bland annat mäklarorganisationer ett projekt – ”Flyt i flödet” – som syftar till att skapa effektivare process vid köp och försäljning av bostäder. En viktig del i detta projekt är att ränteskillnadsersättningen ska kunna fastställas innan betalningsdagen i syfte att skapa en smidigare process kring köp och försäljningar. För att underlätta processen kring köp och försäljning av fastigheter bör därför det allmänna rådet peka på två alternativa tidpunkter för att fastställa jämförelseräntan – antingen dagen för förtidsbetalning eller tidigare dag som avtalats – utan tillägget att avtalad ränteskillnadsersättning enbart ska kunna gälla om det är mer förmånligt för konsumenten än betalningsdagsalternativet.

Finansinspektionen föreslår att det allmänna rådet ska träda i kraft den 1 augusti 2011 efter behandling i styrelsen den 13 juni.

När det gäller beräkning av ränteskillnadsersättning medför det allmänna rådet att samtliga institut i större eller mindre omfattning måste bygga om sina system för hur ränteskillnadsersättningen ska beräknas. De förändringar som krävs kan rimligen inte starta förrän den slutliga utformningen av det allmänna rådet har beslutats av styrelsen i mitten av juni, och tiden mellan styrelsemötet och ikraftträdandet är då alldeles för kort för att bankerna ska hinna göra nödvändiga förändringar av IT-systemen. Dessutom måste andra åtgärder vidtas som till exempel framtagande av information och utbildning av personal som ska kunna förklara för konsumenterna hur ränteskillnadsersättningen beräknas.

Bankföreningen anser därför att Finansinspektionen bör ange att instituten fram till årsskiftet 2011/12 ska kunna välja mellan att använda den beräkningsprincip som tillämpas för närvarande och den princip som anges i det nya allmänna rådet.

I följebrevet till remissen anger Finansinspektionen att man önskar särskild uppgift om 1) antal äldre krediter, 2) behovet av att äldre allmänna råd finns kvar och 3) kostnader för att anpassa sig till den rekommenderade principen att beräkna ränteskillnadsersättning. Här är svar på frågorna:

1) Bankerna har inga alls, eller mycket få, krediter som är tecknade före den 1 juli 1994 och som inte har villkorsändrats därefter.

2) Bankerna ser inte skäl till att äldre allmänna råd ska kvarstå.

3) Som nämns ovan måste alla banker som säljer bolån i större eller mindre utsträckning bygga om sina system för att anpassa sig till det nya allmänna rådet vad avser ränteskillnadsersättning. Förutom systemombyggnader innebär förändringen dessutom att tryckt och elektronisk information måste revideras samt att bankens personal måste utbildas för att kunna informera konsumenterna om hur beräkningen sker.

Bankföreningens undersökning visar att kostnaderna varierar förhållandevis mycket mellan instituten, främst beroende på hur stor förändring man måste göra i förhållande till nuvarande beräkningsprincip. Samtliga banker kan dock samtidigt se betydande fördelar med att principen för att beräkna ränteskillnadsersättningen genom det nya allmänna rådet kommer att ske på ett enhetligt sätt i alla institut. Dessutom är den princip som Finansinspektionen rekommenderar i linje med flertalet bankers syn på hur beräkningen bör ske.

Samtidigt vill vi dock framhålla att såväl förslaget om att inte få interpolera mellan statskuldväxel och statsobligation som den föreslagna regeln för tidpunkten för att fastställa jämförelseräntan i onödan ökar bankernas kostnader, utan att för den skull tillföra någon nytta för konsumenten.

6 kap. Kvittning och betalning av förfallen kredit

Kvittning

Betaltjänster

I det allmänna rådet från 2005 finns ett tredje stycke till detta avsnitt enligt vilken kvittning mot kredittagarens skuld dock kan ske om uppdragsgivaren eller kredittagaren anvisat betalning till den senares konto. Det finns inga angivna skäl i remisspromemorian till varför denna mening har strukits.

Bankföreningen anser att meningen bör vara kvar och ställer sig frågande till varför Finansinspektionen valt att ta bort den.

Betalning av förfallen kredit

Bankföreningen ställer sig frågande till vad som avses med meningen "När en borgensman krävs på betalning bör kravmeddelandet även innehålla en tydlig uppgift om att betalningen endast ska ske till kreditgivaren." Det är inte motiverat i remisspromemorian varför bestämmelsen tillkommit. Det bör enligt vår mening räcka med att, som idag, skicka med en avi där kreditgivaren är angiven som betalningsmottagare. Hur pass mycket mer tydlig bör i annat fall informationen vara?

Svenska
Bankföreningen
Swedish Bankers' Association

Återkallelse av uppdrag för betalning

Bankföreningen har inget att erinra emot att konsumentens rätt att återkalla autogirouppdrag förtydligas. Detta är dock redan reglerat av betaltjänstlagen 5 kap. 14 § 2 st., enligt vilken betalaren vid autogiro får återkalla betalningsordern senast i slutet av den bankdag som föregår den dag som avtalats för debitering av medlen. Föreningen anser att betaltjänstlagens regel som specifikt anger tidsramen för återkallande är att föredra framför den betydligt vagare formuleringen "snarast möjligt" i det föreslagna allmänna rådet.

SVENSKA BANKFÖRENINGEN

SVENSKA BANKFÖRENINGEN

Kerstin af Jochnick

Marie-Louise Ulfward